

ԼՈՒՍԱՔԵՐ

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԵՐԵՎԱՆԻ ՀԻՆԳԵԱԲԹԻ ԵՒ ՀԱՐԱԹ ՕՐԵՐԸ

ՀԱՅԵ
ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ ԼՈՒՍԱՔԵՐ ԼՐԱԳՐԻ
ԳԱԶԵՏԻ

Administration du journal arménien
LOUSSAPER

Boîte Postale 868 Le Caire (Egypte)

ԲԱԺՆԵԳԻՆ

Եղիայտու Արտասահման

	Ողջ զրոյ	Շիկի
Տարեկան	100	20
Վեցամսեայ	50	10
Եռամսեայ	25	5

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Նամակ և դրամ զրկել վարչութեան հասցէին:
Ձեռագիրները ետ չեն դարձախոյ:
Ծանուցումներու համար մասնաւոր պայմաններ:
Խմբագրատունը կը գտնուի Մանուկ փողոցի թաղամասին,
գոյնը վրայ, Գաֆէ և պար տը Թրանսի բաւարար մէջ:

ԼՈՒՍԱՔԵՐԻ
Օ Ր Ա Ց Ո Յ Ց Ը

Եր. 27 Օգոստոս

Սրբոց առաքելոցն թաղմանի, Յակոբայ և Եմառնի:
Աղօրիքը՝ վազած գնացած իրով
չկրնար ազատ:

Կիր. 28 Օգոստոս

Գիւտ գոտեղ Ս. Առաքելաւոր:

Կոչաւ կոպիտ ոտք մը՝ ուղիղ ճամ-
բայի վրայէն կրնայ ընթանալ:

Բշ. 29 Օգոստոս

Բարի անունն աւելի լաւ է քան
մեծ հարստութիւնը:

ՍԵՏ ԳՈՐԾԸ

Մեր ազգովին ինքնասպանու-
թեան գրութիւնը այնպիսի թափով
մը իրագործուելու վրայ է կարգ մը
— թերեւս անկեղծ — անհետաւա-
նելու անհաշիւ ձեռնարկներով, որ
եթէ ազգին խելահաս անհատները
լսեն՝ ապահով եմ որ «քարին քա-
ղաղակեցեն»:

Մի քիչ մտածութեամբ ինչ և ա-
մենափոքր լուրջ ակնարկ մեր շուրջը,
բաւական պիտի ըլլան մեզի համա-
գելու, որ բարոյապէս խիստ ինկած
վիճակի մը մէջ կը գտնուինք այսօր,
և այս անկումը հետզհետէ աւելի
շեշտուելու վրայ է: Սկսեալ մեր յե-
ղափոխականներէն, որոնք՝ իրենց
ստանձնած պաշտօնին համաձայն
ըլլալու համար՝ մեր ամենէն ազա-
տամտները ըլլալու էին, մինչև մեր
կրօնական և ազգային բարեմա-
տութեանց աւանդապահ կարծուած
եկեղեցականները զահալէժ կը թա-
ւաղվորինք մարդկութենէն դուրս,
դէպ անգառնալի կորուստ՝ իբր ազգ
և իբր մարդ:

Յեղափոխականներ, որոնք թուգ-
թեր կը մրտանն միմիայն ժողովուրդը
«կլկելու» և ազգաւոր կոտորածնե-
րու առիթ տալու համար, կրօնա-
ւորներ, որոնք իրենց փակեղին կամ
վեղարին կարծեցեայ սրբութիւնը
ի գործ կը դնեն միամիտ կիներ, ան-
փորձ օրիորդներ որսալու, ընտա-
նիքներ քայքայելու համար, աշխար-
հական ազգապետներ կամ խնամա-
կարներ, որոնք իրենց և իրենց կա-
ռավարութեան յանձնուած ժողո-

վորդին վարկն ու պատիւը ամե-
նախայտառակ կերպով տիղմերու մէջ
կը թաթաւեն, անշուշտ ամեն ազգե-
րու մէջ կը գտնուին. բայց գծուար
պիտի ըլլար երեւակայել ազգ մը որ
համակերպէր այս տեսակ ըմբոստա-
ցուցիչ արարքներու, եթէ Հայու-
թիւնը գոյութիւն չունենար... Ան-
կարելի է չխոստովանիլ որ եթէ մեր
յեղափոխական մէկէն աւելի և կրօ-
նական կաղամկերպութիւններէն հե-
ռացնենք մի քանի բացառութիւն-
ներ, անդին կը մնան տարրեր, ո-
րոնք ամեն լեզուի մէջ «դաւաճան» և
«թարթիլ» յորջորջումներով կը
մտնան ինչպէս և Հայ ազգը ձայն
չհաներ, և Հայ ազգը զուխը ծած-
կը համամերկէ՝ մինչդեռ միւս կող-
մէն օտարներու քմահաճոյքին, բռնու-
թեան դէմ կը բողբոջէ... Նա դա-
րերէ ի վեր կորսնցուցած իրաւունքը
վերստին ձեռք ձգել կը ճգնի ողի
ի բռնի, երբ երբէք իրմէն չկորցուած
իրաւունքը — իր արեւակիցներուն
կոպտութեանց և ապիւրտութեանց
դէմ բողբոջու, գերակատարները
բարոյապէս պատմելու իրաւունքը —
գործածել չպիտի, կամ ի կիր ար-
կանելէ կը հրաժարի... Ի՞նչ ան-
ըմբռնելի հակառակութիւն:

Արդար ըլլալու համար, սակայն,
ազգ բառին տուած «համախմբու»
իմաստէն պէտք է զեղչել թուրքիա-
րեակ հայերը, որոնք յեղափոխա-
կաններուն վրայ ուրիշ ոչինչ գիտեն
բայց միայն ինչ որ տոնք չահաւնե-
լին անոնց գիտցնելու, և կրօնաւոր-
ներու վրայ չեն կրնար կամ աւելի
ճիշդը չեն ուղեր որոշ գաղափար մը
ունենալ կառավարութեան պաշտօն-
եայներու հետ գործ չունենալու հա-
մար... Զեղչել պէտք է նաև Ռու-
սահայերը, որոնք թուրքիոյ ազգա-
յիններէն նուազ կաշկանդուած չեն
և զգոյշ ըլլալու նուազ պատճառներ
չունին: Նմանապէս հաշուի չենք
կրնար առնել Պարսկահայերը, ո-
րոնք՝ ինկատի առնելով իրենց տի-
րապետող կառավարութեան ձեռն ու
բնական միտումը՝ ազգէ կ'ընեն —
զէթ առ ժամապէս — իրենց վրայ
ուշադրութիւն չհրաւիրելով, և զորս
ամենուս քաջածանօթ միջոցներով
ազատութեան շաղկին մէջ լսով ելու

ջնալ մեծ ազգասիրութիւն պիտի
ըլլար... Անդին կը թայ արտասահ-
մանի Հայութիւնը, զոր՝ ներկայ պա-
րագաներու մէջ՝ ստիպուած ենք ըն-
դունիլ իբր ամբողջ ազգ, քանի որ
այդ անբաղաժանի փոքրամասնու-
թեան մէջ բոլոր գրած են այն խմ-
բակները, զորս սովորած ենք (») ա-
զատարար և բարեկարգիչ կոչելու:
Հետեւաբար մեր կողմէն ազգ նկատ-
ուած այդ փոքրամասնութիւնն է
պատասխանատու ընդհանրապէս ան-
խորհուրդ զուխներու շահատակու-
թեանց համար, որոնք Հայութեան
զոյութիւնը կը վտանգեն և մասնա-
ւորապէս արտասահմանի կրօնաւոր-
ներու և հարուստ բայց աղէտ դա-
րակարգին պաշտօնագրեղծութիւնն
համար, որոնք ամբողջ ազգը կը վա-
կորեկեն:

Բարեկարգութեան և բարոյա-
կան ազատութեան մեծ գործը ան-
հրաժեշտ է ուրեմն արտասահմանէն
սկսիլ: Եւ այս պէտք է ըլլայ առանց
կիրքի, առանց յետ մտածութեան
Աւելորդ է լսել թէ այս գործը
որճարաններու մէջ գարեկտր խմ-
բէն և պոպոտաններուն վրայ սիրովա-
ճառահիներուն քծնելէն աւելի զըմ-
ուար է, բայց նաև աւելի հանրա-
գուտ է: Ըստ մեր կարծեաց, աշխա-
տանքը կիսով չափ կատարուած կ'ըլ-
լայ, եթէ միանգամ ընդ միշտ որոշ-
ուի թէ ամբողջ ազգը դէպ ո՞ր
զեկավարելու է, դէպ ազգասիրու-
թիւն թէ դէպի հայրենասիրութիւն:

Մեր ազգին այս երկու բառերուն
վրայ ունեցած ըմբռնումը բոլորովին
օտար չէ եղած մեր այսօրուան կրկնա-
կի սղբալի վիճակին:

Ա. ՊԱՆԱՆ

ԱՆԻ ՔԱՂԱՔԸ

ԳԱԳԻԿԻ ԶՈՒԱՐԹՆՈՑ

ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԳՏՆՈՒՍԾ

ՄԱՍՆԱՌՈՐ ՆԱՄԱԿ ԱՆԻԷՆ

Անի, 1 օգոստոս, 1905

Մայիս 31-ին մեկնեցանք զէպի Անի,
բրօքէնէն Մանի հետ, որ Բեղրապուրկէն
եկած էր իր ընտանիքով: Թունիս երկու-
քին գործի սկսեցինք այստեղ: Երեք տա-
րի առաջ Պ. Վրոյրը կարծիք յայտնած էր

պալատէն զէպի հարաւ արեւելք գտնուող
մեծ բլուրի մասին թէ՛ թերեւս Գաղիկի
Ջուարթնոց եկեղեցիի նմանութեամբ շի-
նած եկեղեցին այդ աւերակին տակ ըլլայ,
որովհետեւ անոր վրայ կը նշմարուէին
Ջուարթնոցի մեծ սիւներու խոյակներուն
նմանող խոյակներ, Բրօքէնէն Ման ալ
հետաքրքրուեցաւ ասով, և այս տարի
ուրեց այդ տեղն ալ բանալ, և 60-70 գոր-
ծաւորով սկսեց աշխատիլ: Պ. Վրոյրին
կարծիքը իրականութեան փոխուեցաւ ճիշդ
նոյն ձեւով նոյն մանրամասնութիւններով
սկսեց դուրս գալ հսկայ եկեղեցին, որ ա-
ւելի մեծ է քան Մայր-Եկեղեցին: Եւ ինչ
զրօնը զարգարուած է եղեր շուրջանակի
զոյդ սիւներով և վրաները գեղեցիկ քան-
դակազարդ կամարներով, ու այս կամար-
ներուն մէջ պատուհաններ, կամարներէն
վեր զարձեւալ կտր պատուհաններ՝ ման-
ուածոյ ամենանուրբ քանդակներով շրջա-
նակուած: Մեծ սիւներու խոյակները նման
են Ջուարթնոցի խոյակներուն: Բացուե-
ցան հարաւային և արեւմտեան դռները,
սակայն, աչք պէտք է տեսնելու արեւմտե-
ան դուռը, մարդ կը շուարի կը թայ, և
չի կարող արտասուրբ զսպել այդ հիանա-
լի և կախարդիչ կերտուածքին առջեւ, այն-
պէս գեղեցիկ և նուրբ, միանգամայն այն-
պիսի վայելուչ պատշաճութեամբ քանդակ-
ուած է դրան ճակատը՝ որ կարծես մարդ-
կային ձեռք չէ դպեր, և բնութիւնն է որ
ստեղծեց է: Երեւակայեցէք, էս գրեթէ
անհնար կը տեսնեմ նոյնութեամբ ընդօ-
րինակել, եթէ չափերս բնական մեծու-
թեան չընեմ. այնքան մանր մօտեր հիւս-
ուածքներ և զարդախաչեր կան քանդակ-
ուած՝ քարերուն վրայ: Բրօքէնէն Ման
երբ առաջին անգամ տեսաւ չի կարողա-
ցաւ իւր զայրոյթը զսպել, և ցաւե-
լով ըսաւ որ. «Եթէ այս տեսակ թանկա-
գին բեկորներ Ռուսները ունենային, ապա-
կիի մէջ կ'առնէին և այնպէս կը պահէին.
յայտնի է որ հայերը, ինչպէս ասոր նման
ուրիշ շատ բաներ նոյնպէս այս թանկա-
գին քանքն ալ պիտի փնտցնեն»: Այդպէս
ալ պիտի ըլլայ. Ի՞նչ կարելի է ընել, և ո՞վ
պիտի ընէ, կիկլոպեան որք պէտք է այդ
դրան ահագին քարերը փոխադրելու հա-
մար: Մնաց որ. ահագին ծախքի
ալ դուռ է: Դրան վերնատեւածի քարը մի-
ակաուր հսկայ մ'է, ամբողջ բռնուած՝ զա-
նազան քանդակներով: Նմանապէս այնպէս
հսկայ քարերով են կողքերը, վերը դուռած
մասերը, նոյնպէս և պատերուն քարերը:

Որչափ ճիշդ նկարագրած է Ասորիկն... մեծապաշտ... կոմիտայի միջոց, մասնավորապես ճանաչալու յորինեալ... ասորիկն... յին դուռն ալ խիստ զարդարուն է, սակայն ոչ արեւմտեան դրան չափս Ասորիկ սկսեալ են հեթանոսական հնութիւններ ալ երեւալ, ի միջի ալ ոչ գտնուած է պոսն. զէ ձուլուած փոքրիկ բուր մը պատկերը, որը, Պ. Մատի կարծիքով՝ կրօնական պաշտաման կը վերաբերի, և ոչ նուազ հին է քան 3000 տարի. նաեւ Պ. Մատ կ'ըսէ թէ. «Ինչպէս կ'երեւայ, պատմութիւնը մեծ յեղաշրջում մը պիտի կրէ այս կարգի հեթանոսական գիւտերու շնորհիւ, և դուք ալ հեթանոսական հնութիւնները պիտի բացատրեն մեզ «Անի» բառին նշանակութիւնը, որուն ինչ նշանակելը, և երբ գրուած ըլլալը բնաւ յայտնի չէ. Եւ թէ մինչեւ այսօր ոչ մէկ պատմութիւն ցոյց չէ տուած թէ հեթանոսութիւնը և կամ հեթանոսական հնութիւնները Արա. գածէն ասորի գոյութիւն ունէին»։ Իմ կարծիքով սխալ չէ այն աստիճանութիւնը, որ կայ Ղըզ-Ղալայի մասին, թէ ի հնումն կոապաշտական տաճար էր, ի կեղեցիկին կից մեծ շէնքի մը աւերակը կայ, որուն դուռը երեւան եկաւ պեղման ժամանակ. Գուրը ինչպէս կ'երեւայ Պալատին ինքնաճէ, զոյնզոյն քարէ աստղաձեւ մօզայիքներով. Այդ աստղաձեւերուն միջին թեւին մէջ գրուած է ՍԱՐԳԻՍ անունը, որը Պ. Մատի կարծիքով 12րդ դարու Անիի առաջնորդ Սարգիս եպիսկոպոսի անունն է։

Ես սկսած եմ երեւան եկած նոր եկեղեցին ալ չափազանց ու վերակազմել նոյնութեամբ. Եթէ զբաղումներս միջոց տան՝ նորէն կը գրեմ, ապա մանրամասն տեղեկութիւններ այս տեղի պեղումներու և գիտերու մասին։

ԹՈՐՈՍ ԹՈՐԱՄՍԵԱՆ
(Ճարտարապետ)

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՉՄԻՌՆԻՈՅ ԴԵՊՔԸ

Չորեքշաբթի, օգոստոս 9ին, Օսմանեան հպատակ հայ մը, Պ. Գափազեան, որ երկար ժամանակէ ի վեր Բրէտի Լիօնէի մէջ կը պաշտօնավարէր, ձերբակալուեցաւ գաղտնապէս, և այդ ձերբակալման յաջորդ օրն էր, որ զիպուածով մը երեւան եկաւ կարծեցեալ դաւադրութիւնը։

Այդ օրը, ժամը երեքին, կէս օրէ վերջ, թապալահանէի Յունական աղբատ թաղին մէջ երկու հայերէ վարձուած յարկաբաժինէ մը պայթում մը լուսեցաւ, նոյն միջոցին դուռը բացուեցաւ ու այդ հայերէն մին որ վիրաւորուած էր, ջանաց վազել. Մարդը շատ յուզուած էր, և կ'ըսէր թէ զիպուածով մը վիրաւորուած էր, և թէ իր ընկերը անմեղ էր։

Ստիկանութիւնը քանի մը հոգինեւրու հետ տունը մտաւ. Միւս հայը փախած էր տանը ետեւի դռնէն, և վիրաւորուածն ալ նոյն միջոցին անհետացաւ։

Յաջորդ օրը Սայիտ պէյի ներկայութեամբ օրինական խուզարկութիւններ կատարուեցան, և խմբովին ձերբակալութիւններն սկսան. 300է աւելի հայեր արդէն իսկ բանտարկուած են հիմա, և ոստիկանութիւնը բոլոր շոգենաւներու և կառաւարկներու կայարաններուն մէջ խիստ հսկողութիւն մը ի գործ կը դնէ. Ոչ ոք կրնայ արտաքսաններուն շոգենաւները նստիլ

տոնաց հիւպատոսարանէ մը իր մասին վերկայարկը ունենալու. Արտասահման երթալու անցադիր չի տրուիր ունէ հայու. Կատարելական գրտունեակները տարօրինակ իրարանցումի մը մէջ են, բոլոր առկա խնդիրները զարգած են։

Հայկական թաղերուն մէջ (Խզմիրի մէջ 20,000է աւելի հայ կայ) սարսափ կը տիրէ. Ստիկանութիւնը բոլոր տունները կը խուզարկէ, կը գրաւէ բոլոր թուղթները, առանց մոռնալու դրամները և գուհարեղէնները. Այս է իրականութիւնը. Բայց թէ ինչ է պատճառը այդ իրարանցումին. Թապալահանէ փողոցին մէջ գտնուող պղտիկ տունէ մը ահագին դաւադրութիւն մը երեւան հանուած է. Բնականաբար պաշտօնական յայտարարութիւն չի կայ, և բոլոր պաշտօնատարները համը են. Բայց կէս-պաշտօնական պատմութիւն մը կայ, որ հազարաւոր տներ հիւպատոսարաններուն։

Ահա այս կէս-պաշտօնական պատմութեանը համեմատ է որ շարադրուած են բոլոր հիւպատոսարաններու տեղեկագիրները. Վաղաքիս կարեւորագոյն հիւպատոսարաններէն մէկուն տեղեկագիրը կարգապէս ըլլալով կրնամ ձեզի հաղորդել այն որ մանրամասնութիւնները։

Կառավարչութիւնը կը յայտարարէ թէ. «Բանի մը ամիսներէ ի վեր զիտէինք թէ իզմիրի մէջ դաւադրութիւն մը կը պատրաստուէր. Ասկէ երեք ամիս առաջ, մեր լաւագոյն ոստիկաններէն երկուքը, քարափին սրճարաններէն մէկուն մէջ յանկարծակի ընկն երկու ամենակատկածելի ուսանողատակ հայեր, որոնք նամակ մը կը կարգային, բայց զայն պատեցին ու հովին տուին, վախճալով թէ կը լրտեսուին և կը ձերբակալուին. Այդ նամակին մէկ քանի կտորուանքները ձեռք անցուելով սա համոզումը գոյացուեցաւ թէ յեղափոխական քովիթի մը կողմէն յուշուած էր. և թէ դաւադրութիւն մը կը պատրաստուէր. Ետ աւելոր հսկողութիւն մը հաստատուեցաւ, և արդէն դաւադրութեան քանի մը թելերը ձեռք ձգած էինք, երբ յանկարծակի տարճանակի մը պայթումը մեզի ծանօթացուց ահաբի իրականութիւնը։

Թապալահանէի պղտիկ տան մէջ 120 ոսմը գտնուած են. 80ը սովորական մեծութեամբ, և 40ը մեծ՝ ժամացոյցի զրութեամբ շինուած, որոնք պարզապէս զփոխային մեքենաներ էին. նմանապէս ձեռք անցուեցած են քորճաղութեան բոլոր թուղթերը. Ստիկանի տարեկարձին օրը (Յիպտ. 1) բազմաթիւ զփոխային մեքենայներ քաղաքին զանազան մասերուն մէջ պիտի զետեղուէին. (Այս կէտերը որոշուած են իզմիրի մէկ յատակագիծին վերայ որ նմանապէս ձեռք անցուած է). Այդ մասերուն մէջ են Բրէտի Լիօնէն, Պանք Օթոմանը, Բրամէր գարեջրատունը, Սթորթիկի Բիւլարը, և Բիւլար ալ Եասէօրը. Այս պայթումները անշուշտ ահ ու սարսափ պիտի ազդէին, ոստիկաններն ու բոլոր պահակազօրքերը պիտի վար իջնէին քաղաքի վերի մասէն (Թուրքերու թաղը, ուր կը գտնուէ նաեւ կառավարչատունը). Եւ այդպէսով դաւադրութիւնը օգտուելով ընդհանուր խանաշփոթութիւններէն, պիտի օգը հանէին կառավարչատունը։

«Բ. Գափազեանի ազգական մասիւնճառ մը ձերբակալեցինք, որ վերջերս քաղաքին վրայ հաստատուած էր Հիւքի պանդոկին մօտ. Այս մարդը որ օրը կէս օրս

միւ չէր ծախեր, քան օրուան մէջ 1200 սոկի քաշեց Բրէտի Լիօնէն, և ինք վարձած էր խանութ մը 80 սոկիի՝ որ սակայն 50 սոկի ալ չէր արժեր։

«Գարձեալ վերջերս դերձակ մը ձերբակալեցինք, որ Պանք Օթոմանի մօտ պղտիկ խանութ մը վարձած էր. Այս մարդուն տան մէջ կատարուած խուզարկութեանց արդիւնքն ալ այն եղաւ՝ որ երեւան եկաւ իր խանութին դեանայարկէն դէպի Պանք-Օթոման շինուած գետնուղիի մը գոյու. Մենք ահաբի հայկական դաւադրութեան մը առջեւ կը գտնուինք. Ահա այս է կառավարչութեան կէս պաշտօնական զեկուցումը։

Առանց նախապաշարուելու պատահեւ, լիքին նկատմամբ, կարելի է ըսել թէ այս պատմութիւնը բացարձակ անհեթեթութիւն մըն է. Եւ եթէ նկատողութեան առնենք թէ այս ամենը Սայիտ պէյի անձնական քննութեանց արդիւնքն է, իրաւունք ունինք խորհելու որ, եթէ նոյնիսկ ամբողջ գործը վարպետօրէն ռարքուած չէ, գոնէ վերջին աստիճան չափազանցուած և խոշորցուած է կառավարչութեան կողմէ՝ որ ուրախութեամբ և եռանդով պղտոր ջուրի մէջ ձուկ որսալու, և ամեն կողմէ գրամ շորթելու ելած է ի ֆիաս հայերուն։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Պոլիսէն հրաման զրկուած է գաւառները որ մեռածներու և օտար երկրի պանդոկներու անունները հարկատուներու ցանկէն հանեն, իսկ մէկ քաղաքէն միւսը զաղթողները, իրենց տուրքը վճարեն ասկէց ետքը իրենց նոր բնակավայրի իշխանութիւններուն։

— Պարսկաստանի Ռէշտ քաղաքի հայերէն Պ. Ա. Յորդանանեան ի յիշատակ իր որդւոյն կառուցանել կուտայ մեծ շէնք մը, որ միանգամայն իր մէջ պիտի պարունակէ դպրոց, թատրոն, գրադարան-ընկերացարան, ուսուցչանոց և սենեակներ՝ զիշերօթիկ աշակերտներու համար. Այդ շէնքին համար ծախք կը հաշուուի մօտաւորապէս 150,000 ֆրանք. Պ. Յորդանանեան սրիշ կալուածի մը եկամուտն ալ, տարեկան 6000 ֆրանք, յատկացուցած է նոյն վարժարանին։

ՏԵՂԱԿԱՆ
Հայկ. Աղբատախնամ ընկերութեան Գործադիր Ժողովին կողմէ ընդունած ենք հետեւեալը։

«Ազն. Տիար Սարգիս Մանանեան հաճած է Ընկերութեան սնտուկին նուիրել Ժառանգութեան զրջ փոխան ծաղկեպսակի Մեծ Օհան էֆ. Գալպեճեանի որդւոյն հանգուցեալ փէթ Գալպեճեանի յուղարկուութեանն առթիւ։»

Ն Ե Ր Ք Ի Ն

Հին Գահրէն կիզէին կցող Բօտահի կամուրջին շինութիւնը արագօրէն առաջ կը տարուի կը կարծուի թէ կամուրջը պայմանագրութեան որոշած թուականէն (1907 յունիս մէկէն) առաջ պիտի աւարտի։

Այս կամուրջին շինութեանց սկսուելն ի վեր կիզէին և Հին Գահրէի հողերուն գինները կրկնապատկուած են. Պայմանագրութեան մը համեմատ կամուրջին համար, որ 538 մէթր երկարութիւն պիտի ունենայ, պիտի ծախուի 182,963 սոկի։

տի ունենայ, պիտի ծախուի 182,963 սոկի։

— Եթեմանասուն հազար քիւօ ուժանակ պայթելու վտանգի մը մէջ գտնուած է Սուէզի նեղուցին մէջ, երկու շոգենաւներու ընդհարումովը. Չաթմա շոգենաւը, որուն մէջ կը գտնուէր ուժանակը, ջրանցքին 18րդ քիւօմէթրին վրայ զարնուեցաւ անդիակաւ ուրիշ շոգենաւի մը, որուն հետեւանքով Չաթմա պայթուցիկները պարունակող սենեակին մէջ քարկղի քանի մը լամպարներ շրջեցան ու կրակը սկսաւ. վտանգին առջեւ անհեթեթութիւններ շոգենաւը իր բաղդին թողուցին ու գուրս եկան. Ջրանցքին մէջ նաւագնացութիւնը ամբողջովին արգիւտեցաւ և պայթումի մը պարագային ահաբի վտանգներուն առջեւ անհեթեթութիւններ խորհուեցան։

Կարելի չէր կանխատեսել թէ ինչ ահաբի հետեւութիւն կրնար յառաջ գալ այդչափ մեծաքանակ ուժանակի պայթումէն, թէ ամբողջ նեղուցին և թէ մօտակայ միւս ջրանցքին համար։

Ոչ ոք արտօնուած էր և ոչ ոք կը համարձակէր մօտենալ շոգենաւին մինչեւ շորեքշաբթի առաւօտ, երբ կրակը ինքնին մարեցաւ. Այն ատեն հաստատուէ յետոյ թէ ունէ պայթման վտանգ չկայ շոգենաւը ջրանցքին 24 քիւօմէթրին վրայ բերուեցաւ, նաւերու երթեւեկը չ'արգիւելու համար։

— Ժօզէֆ Պրազա անուն 28 տարեկան երիտասարդ մը որ Ողբեանդիրոյ Օսմանեան Պանքային օգնական արկղակաւն էր, շորեքշաբթի օր թոյն առնելով ինքզինքը սպաննած է՝ իր հարստութիւնը պօրսային մէջ կորսնցուցած ըլլալուն։

— Հոկտեմբեր 15ին Եգիպտոսի բոլոր նախարարները Գահրէ պիտի վերադառնան Ողբեանդիրայէն։

— Սայիտա-է-Հիւսէյին թաղին մէջ երկու կոշկակարներու միջեւ կոխի մը ծագելով, անոնցմէ մին ձեռքի զմեկով մը իր հակառակորդը մահացու կերպով կը վիրաւորէ ծոծրակէն. Մարդասպանը կը ձերբակալուի, իսկ վիրաւորը քիչ յետոյ կը մեռնի։

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՋԱՐԳԱՐԱՆ ՀԱՅՈՑ ԵՊԻՊՏՈՍԻ Ի ԳԱՀՐԵ

ԴԻՒՆ ԿԱՆՈՒԱՆՈՑ ԱՃՈՒՐԴՈՎ ՎԱՐՁՈՒՄ ՀՈՂԵՐՈՒ

Ստորեւ նշանակուած ազգապատկան երկու էպատիլները աճուրդի դրուած են կալուածոց Դիւանի կողմէն։

313 ֆէտտան 21 քրադ. ի Տէնճա, Ասիւթի միւտիլիթին մէջ, մէկ տարուան համար,

123 ֆէտտան 10 քրադ. ի Բիւթ-է-Արուս, Գէնի Սուէֆի միւտիլիթին մէջ, երեք տարուան համար։

Աճուրդին մասնակցելու փափաքողք պարտին զրկել իրենց խնդրանքը կալուածոց Դիւանը Սեպ. Առաջնորդարանի մէջ մինչեւ 9 Սեպտեմբեր 1905 (Ն. Տ.)։ Նամակները պէտք է զրկուին գոց պահարանով և պահարանին վրայ նշանակուած ըլլալու է — խնդրանք... էպատիլներ համար. Իւրաքանչիւր խնդրանքի հետ պարտի ձգուի 10 օ) տէրօ մը։

Վարձակալութեան պայմաններուն և ալ տեղեկութեանց համար զիմէ կալուածոց Դիւանը ամէն օր առաւօտեան ժամը 9ին մինչեւ 12, և 4ին 6 կէսօրէ վերջ, կնիք հոգաբարձութեան Ազգ. կալուածոց Գահրէ, 3 օգոստոս 1905 11-11

ՀԵՈՍԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Աթենք, 6 սեպտ.— Ռատիկա- նութիւնը բաղմամբիւ ուսմբեր, հը- րացաններ և փամփոշաներ գտած է, մէկ մասը Հայոց եկեղեցիին գիտ- նադարկէն, քննութիւնները կը ցու- ցնեն թէ Հայկական մեծ դատաւ- րութիւն մը կայ, որու նպատակն է ստիպել Եւրոպական տէրութիւննե- րը միջամտել ի նպատակ Հայաստանի կը կարծուի թէ թուրքերը տեղորի ենթարկելու ալ մտադրութիւն կայ: 12 հայեր ձերբակալուեցան:

Թօքիօ, 7 սեպտ.— Երէկ գիշեր խուժանը վառեց և տւերեց 10 քը- րիտոնեայ եկեղեցի, մէկ միսինա- րական տուն, և մէկ գաղտնի խոռ- վութիւնները շարունակուեցան ամ- րողը երեքշաբթի օրը: Հակառակ ոտականութեան ջանքերուն խուժա- նը յարձակեցաւ և հրդեհեց ներ- քին գործոց նախարարին բնակա- րանը: Նոյնպէս հրդեհած են եր- կու մեծ և 15 պզտիկ ոտականական գրասենեակներ:

Թօքիօ, 7 սեպտ.— Խոռվութիւն- ները երեքշաբթի օր գողցեցան: Մեծնոյններուն թիւը 2 և վիրաւոր- ներունը 300ը կ'անցնի: Քանի մը ոտականական գրասենեակներ տւեր- ուած են գիշերուայ միջոցին:

Թօքիօ, 7 սեպտ.— Ճարոնցիներ- րը պարտութեան ենթարկեցին ամ- սոյս 1/ին Ռուսական զօրքը Քորէայի հիւսիսային կողմերը եռանդոտ կը- սիւններու շարքով մը: Սախալինի մէջ Ռուսական զօրքն մնացորդները օգոս- տոս 30ին ջախջախուեցան Հայպո-

թի մէջ, կղզւոյ արեւմտեան եզեր- քին վրայ:

Բեդրասուրկ, 7 սեպտ.— Հեղի- նակաւոր տղերներէ կը ծանուցուի թէ Ճարոնի հետ սեն գողանի հա- մաձայնութիւն չէ գոյացած:

Էնկոբասուրկ, 7 սեպտ.— Պաշ- տոնական Ռազմը ևս կը կանչէ ու- ստախճանէ կը զրկէ Թովակալ Նէպո- կաթօֆը: Կայր Նիքոլա Ա., Թովա- կալ Սերաբսին պատերազմանաւե- րուն հրամանատարները և Սէնեա- վին զրահաւորին հրամանատարը՝ ու- րու պարագան հարաւային պատե- րազմական տետանի օրէնքին տակ կ'իյնայ, ինչպէս նաև Օրէլին սպանե- րը, իրենց Ռուսիա վերադարձին պիտի գատուին բոլորն ալ:

Բարիզ, 7 սեպտ.— Մարօք Ֆը- րանսայի բոլոր պահանջներուն տեղի տուած և հրապարակաւ ներողու- թիւն խնդրած է:

Պաքու, 7 սեպտ.— Կացութիւնը տհաճի է: Հինգ հարիւր քարիզի պահեստներ և քաղաքին ամբողջ մէկ թաղը կրակի մէջ են: Երէկ զին- ուորները լծեցան զօրածնեցին կառավարիչին պաշտօնատան վրայ յարձակողները ջախջախելու համար: Հանքային խզի նուազութիւնը շատ մը ճարտարարուեստներ կը կոր- ծանէ: Կովկասի կացութիւնը կը շարունակէ խիստ վրդովիչ բլլալ:

Ա. ելի ուշ.— Բազմութիւն զինուորներ կրակ բրին: Զինուորական բանա- կետին և Պալախնիի շտեմարաննե- րուն վրայ եղած յարձակման մը մի- ջոցին 1000 հոգի վիրաւորուած և սպաննուած են:

րած մրցումը չէր միայն որ կը զրգոէր զի- րենք, որիչ պատճառներով ալ սրտերնին վառուած էր անոր գէմ: Սիր Պալախն կ'ար- համարէր իր ազգակիցները, հայերէն չէր խօսեր, հայկական սովորութիւններու վրայ կը խնդար, լատիններուն ժամը կ'եր- թար, հայ պարոններէն հեռու կը փախչէր, հայ տիկիները կը ծաղրէր, ու իր բոլոր ազգեցեղութեամբ կը պաշտպանէր վիենետիկ- ցի ու ձենովացի դրամատէրները, որոնք կ'իլիկիոյ մեծ քաղաքներուն մէջ մթնա- նոցներ և վաճառատուններ բացած՝ հայ խանութպաններուն կը փնտռէին և տգրուկ- ներու պէս կը քամէին ժողովրդին հարըս- տութիւնը: Մէկ խօսքով՝ Սիր Պալախն հա- կապատկերն էր Լիպարիտին, և եթէ Գո- հարին համար այնչափ սէր կը ցուցնէր՝ թե- րեւս բուն պատճառն այն էր որ անիկա թա- գաւորական արիւնէ ըլլալէ դատաւայտարած կալուածներ պիտի ժառանգէր իր ծնողնե- րէն: Ահա այս պարզ տրամաբանութիւնն էր որ լեռնցիները կը մղէր իրենց ձեռքե- րով իսկ գործադրելու արդարութիւնը: Բայց Լիպարիտ անոնց պէս չէր մտա- ձեր: Լիպարիտ այն չքնաղ հոգիներէն էր, որոնց նմանը հազարին մէջ հազիւ թէ մէկ հատ կը գտնուի: Արի, անշահախօյր ու անձուէր մէկն էր անիկա, մանաւանդ այնչափ վեհա՛ն: Որ իր ամենէն կատա- ղի հակառակորդին, ամենէն անհաշտ ուս- խին համար իսկ լայն ներողամտութիւն մը ունէր: Իրեն համար շատ դժուար էր դա- տապարտել մէկը, և միշտ կը փափաքէր մեղմացուցիչ պարագայով մը բացատրել ուրիշներուն թերութիւնները: Մէկ խօսքով՝

Թօքիօ, 8 սեպտ.— Քաղաքը պա- շարման վիճակի մէջ է: Հինգշաբթի գի- շեր անկարգութիւնները վերսկսան: Զինուորները օտար դեսպանատուն- ները կը պահպանեն յարձակմանց պէմ:

Բեդրասուրկ, 8 սեպտ.— Նա- խարարական խորհուրդը գումար- ուեցաւ առաջին անգամ ըլլալով, սովետական հանգանակներուն նպատակու- միջոցներուն վրայ խորհրդակցելու համար: Ժողովը յանձնարարեց 4 միլիոն անգլ. ոսկի յատկացնել ար- ժաթներու գնման:

Կովկասի ապստամբութիւնը եր- կարօրէն և խնամօք պատրաստուած էր: Թուրք խռովարարներ, որոնք կանաչ դրոշակներ պարզած են, կ'ա- սաջնորդեն շարժումին: Գիւղացիներ- րու ասպատակամբեր ազնուական- ներու ստացուածքները կը գրաւեն և զէնքերը կը յափշտակեն:

Ս Ա Կ Ա Ր Ա Ն

Երէկ երկուսն ժամը 1 րո փակուած

Էկրիքընընէ Պանք Ա. Ո.	14	318
Նէշնէն	27	916
» նոր	27	112
Քասա տի Աքօնթօ»		183
Պանք տ'Աթէն		128
Տէլթա Լալթ Ա. Ո.	13	516
Հելուան		23
Հօ Թիւրք	Ֆրնք.	131
Ռամէ	Ա. Ո.	7 118
Ալեքսանդրիա շրի Ընկ.		15 118
Դահիթէ	» »	Ֆր. 1170
Թանթա	» »	Ա. Ո. 27 1516
Տահիթէ Սանիյէ		27 1116

ՄԱԳԳ՝ Էր անիկա, բառին ամենէն ազնիւ ու ամենէն վսեմ իմաստովը: Արդ, կարի- լի բան չէր որ այսպէս մարդ մը թող տար եղբայրասպան սնրագործութեան, ուստի ա- ռանց վարանելու գոռաց իր կտրիճներուն վրայ:

— Վա՛ր առէք ձեր թրերը հա՛յ մարդիկ, գուցէ ամենքդ լիճ ճորտեր (ա- ւատական հպատակներ) էք, ի՛նչպէս թուր կու ճաշէք հայ պարսիկ վրայ:

— Հա՛յ հայ չէ, պա՛րոն — մրթմրթա- ցին ամենքը, ու ետ ետ քաշուեցան ակա- մայ:

Սիր Պալախն հպարտութիւնը իր հոգին կը կրծէր. իրեն նախատինք կը սե- պէր որ կեանքը փրկուած ըլլայ իր հա- կառակողին մէկ խօսքով: Ի՛նչքա՛ն դա- կացած, աչքերը կրակ կտրած ու շրթուն- քը փրփրած նորէն դարձաւ Լիպարիտին,

— Թէ՛ դու ճշմարիտ ասպետի կարգ ունիս՝ ե՛կ իմ առաջ:

Լիպարիտ պատեհանէն հանեց սուրը և մօտեցաւ անոր: Մենամարտի հրաւերը մերժել անկարելի էր իրեն համար:

Լեռնցիները անզուսպ կատաղութեան մատնուած՝ վագրի աչքերով կը նայէին Սիր պալախին, ակոյայ կը կրճտէին անոր գէմ ու իրարու ականջին կը փոփային այսպէս.

— Թէ՛ մէկ պուտիկ արին հանես պարոնէն՝ քեզ կու մորթենք, սուրբ խաչ լիկայ:

Երկու ախոյեանները գէմ գէմի էին հիմա: Սուրբ վասիլը կանչեցին օգնու- թեան, երեսներն մէյմէկ խաչ հանեցին, ու սուրբը իրարու ուղղեցին: Երկու վայր- կեան վերջ՝ պողպատներուն առաջին շկա-

Գրէտի ֆօնտիէ աքսիօն	Ֆր.	818
» » օպիկասիօն հին ,,		316
» » ,, նոր		273
Ինիքըն ինվեստմենթ		
էնտ Էյնէնսի Լիմ. Ա. Ո.	1	114
Ինիքըն Էյնէյպս	1	114
Էնդերբարյո Էնտ տիվէրմէնդ	11	314
Ինիք. Էնտ Էնտ ձէնընէ Դրեպ 0.	7	18
Ինիք. Դրեպ Էնտ ինվեստմենթ	1.5	116
Պեհերա	Ե. Ո.	43
Տէլթա Էնտ	2	518
Ռուրտան		6
Ինիքըն Մարքէթ		24.6
Էնկոմիչ Հօթել	10	318
Գրաւուն Պրիւրի Ալեքս. Ֆր.		220
» » Գահիթէ		120
Բօթըն միւլ	Ա. Ո.	0.6.3
Սօլթ Էնտ Ոտա		34.9.
Չիմէնթօ		72
Սիւնիկ		13.16
Անկո— Ամերիգըն Նայ	5	112
Մէնպալէ	4	114
» Տիֆլէս	Ե. Ղ.	97 112
Թրամէյ Ալեքս. Բրիւլ.		158
» » Տիվիտանտ		330

ԲԱՄՊԱԿ

Լիվրուլ. Սեպտ. 7		
Օրուան վաճառումը, հակ.		7000
Որմէ՛ Էդիպատկանը		600
Հոկտ. Նոյ.		5.54
Յունի. փետր.		5.60
Պատրաստը		5.62
ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԲԱՄՊԱԿ		
Խաղիկն. Պուրս.Ալեքսանդրիա, Սեպտ. 8		
Նոյ. 1905ի	Բիւլ	14 1132
Յուն. ,,		14 1132
Մարտ ,,		14 1532
Յունիս ,,		
Օգոստ.,,		

հիւնը մթնոլորտին մեծելական լուսնեան մէջէն կ'անցնէր արձագանք տալու մինչեւ հեռունները: Երկու, երեք, չորս անգամ կրկնուեցաւ միեւնոյն ձայնը. հինգերորդին՝ վար թաւալեցաւ Սիր Պալախնի սաղա-ւարան ալ, իսկ վեցերորդին միացաւ Գո-հարի սրտամորմոք սուր ճիւղը:

Լիպարիտ շատ մօտեցած էր իր ոսո- խին, ու հարուածը հրաշքով մը սահեցաւ իր կուրծքէն, բաճկոնակին ոսկեթել երի- զը միայն կարելով: Գոհար, որ մինչեւ այն ատեն անձայն կը հեծեծէր ու տառ- րակի պէս կը գողցողար՝ չլիմացաւ ալիւս, ցատկեց եկաւ երկու ախոյեաններուն մէջ տեղը, ու աչքերը սրբելով ըսաւ անոնց.

— Լիւի մի՛ անէք, Գոհարին համար: Որին մի՛ վաթէք Գոհարին համար: Գոհա- րին սէրը իր սրտի մէջ կնքած ու պահած թող մնայ, ի՛նչպէս կու վառի, ի՛նչ- պէս կու միայ, ոչ մարդ արարած, այլ միայն Ոստում Տէրն թող գիտնայ: Գոհարը ձեր քոյրն է մինչեւ գերեզ- ման...:

Սիր Պալախն խոժոռ խոժոռ նայեցաւ Գոհարին ու ետ քաշուեցաւ: Լիպարիտ սուրը վար ձգեց ու ձեռքը կուրծքին դրած գոշեց հանդիսական ձայնով.

— Լիպարիտ սէրն ալ թող մնայ կնքած իր սրտին խորը: Ի՛նչպէս կու վա- ոի, ի՛նչպէս կու միայ՝ ոչ մարդ արարած, այլ միայն Ոստում Տէրն թող գիտնայ: Գոհարը իմ քոյրն է մինչեւ գերեզման...:

(Շար.)
(Յառաջիկայ շաբաթ օրը կը վեր- ջանայ ԶԵԼԻՍԱՅԻ ԳԱՂՏՆԻՔԸ):

ԹԵՐԹՈՆ «ԼՈՒՍԱՆԵՐ»Ի

ԶԵԼԻՍԱՅԻ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

Ծ՛:

Շատ ողորմելի երեւոյթ մը կը ներ- կայացնէր Քիւրիոս, երբ Գոհարի ազատա- գիրը իր ակնոցին մօտեցուցած՝ ապուշ ա- պուշ կը գնէր անոր բառերը, չկրնալով մեկնել թէ ի՛նչպէս Պալախնի տեղ Լիպա- րիտ գրուած էր հօն: Իսկ Ուրացողը որ այդ ճարտար հնարքին հեղինակն էր՝ ան- զուսպ ուրախութիւն կը զգար իր յաջող կանխամտածութեանը վրայ, և ծիծաղելէ պիտի պայթէր եթէ այն վայրկեանի հան- գամանքները թող տային:

Ինչպէս կը յիշէ՞ք՝ Սիր Պալախն իր օրինական միակ փաստը ջանջախուած տեսնելէ ետքը՝ սուրը քաշած էր պատեա- նէն: Առաջ այնպէս կարծուեցաւ որ սպառ- նալիքը Քիւրիոսին ուղղուած էր. բայց ա- հա Սիր Պալախն մօտեցաւ Լիպարիտին: Ասիկա մենամարտի հրաւեր մըն էր. մեր լեռնցիները չի հասկցան անոր միտքը, կամ չուզեցին հասկնալ, ու ամենքը մէկէն յան- կարծական բնազդէ մղուած՝ քաշեցին դա- շոյնները և Սիր Պալախն շրջապատեցին: Միջ պահուն՝ Ուրացողը պաղարին քայլերով անկիւն մը քաշուեցաւ, մինչ Քիւրիոս՝ վա- խէն լեղապատա՛ վազեց զէպի փողոցի դուռը և անիկա կղպուած գանելով հօն կծկուած մնաց:

Սիր Պալախն հոգին լեռնցիներուն ձեռքն էր այն վայրկեանին. անոնք հին քէն ունէին անոր գէմ, ու վճռեցին օգտուիլ առիթէն: Գոհարին համար անոր կատա-

